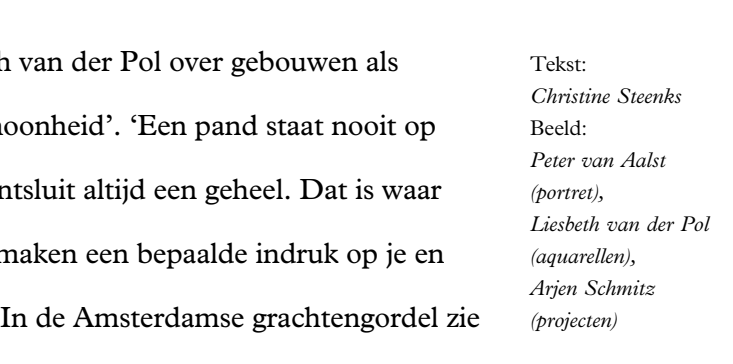

IK HOUD ZIELSVEEL VAN ELK ONTWERP

‘Een gebouw is weerloos, het moet ontworpen worden.’ Liesbeth van der Pol van Dok architecten praat met liefde en passie over haar vak en over gebouwen. Ze voelt zich vereerd met de overzichtstentoonstelling van haar complete oeuvre in Almere, de stad van haar ‘Rooie Donders’. Gesprek met een bevlogen architect.

Bijna poëtisch spreekt Liesbeth van der Pol over gebouwen als ‘objecten van verlangen en schoonheid’. ‘Een pand staat nooit op zichzelf,’ benadrukt ze. ‘Het ontsluit altijd een geheel. Dat is waar wij gebouwen ontmoeten. Ze maken een bepaalde indruk op je en daarmee ‘lees’ je een gebouw. In de Amsterdamse grachtengordel zie ik persoonlijkheden naast elkaar die om de aandacht vechten, maar een geheel vormen waar ik doorheen loop of vaar. Ik zie dat altijd heel beeldend voor me. Die manier van kijken, bepaalt hoe ik ontwerp.’

Tekst: Christine Steenks
Beeld: Peter van Aalst (portret), Liesbeth van der Pol (aquarellen), Arjen Schmitz (projecten)

Verbeelding

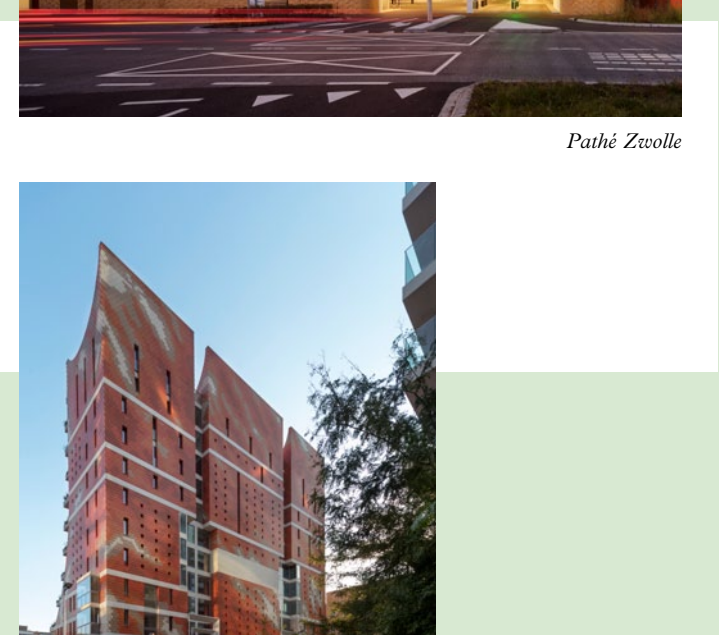
Wanneer Van der Pol over haar vak praat, komt architectuur tot leven. Ze ziet gebouwen als persoonlijkheden met karakters die de architect erin legt. Het kenmerkt haar werk en dat van Dok architecten. ‘Net als bij mensen heb je ook bij gebouwen uitgesproken karakters,’ vertelt ze. ‘Onze gebouwen spreken zich specifiek uit en lopen daardoor het gevaar door sommigen minder gewaardeerd te worden. Toch staan veel mensen juist open voor onze atypische karakters. Ze spreken tot de verbeelding.’

Van der Pol wist al op haar vijftiende jaar dat zij architect wilde worden. ‘Een groot voordeel wanneer je als jong mens weet wat je wil,’ vindt ze. Tijdens zeiltochten met haar vader werd zij als kind aangetrokken door bruggen. ‘Die wilde ik ook ontwerpen. Ik zag het helemaal voor me: de Liesbeth van der Polbrug.’ Maar toen ze moest kiezen, won de studie Bouwkunde het van Civiele Techniek.

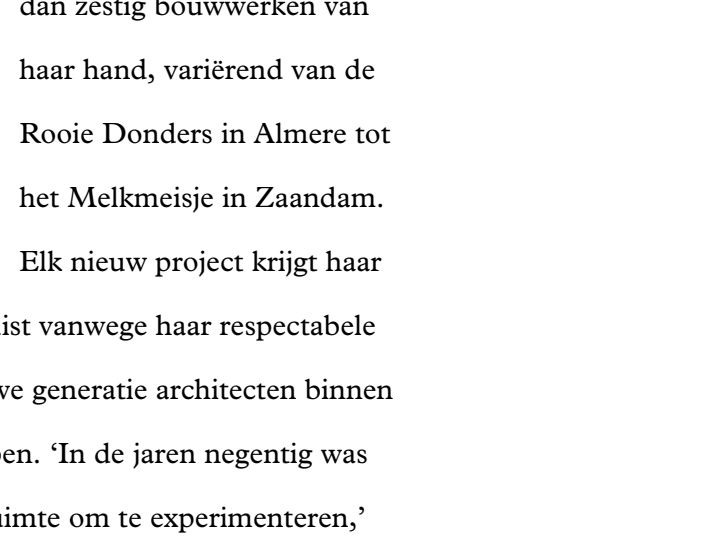
‘De grotesheid van gebouwen, hun impact en omvang spraken mij aan. Daar wilde ik mij op focussen.’ In 1988 studeerde zij cum laude af aan de TU in Delft.

Wilhelminawerf
Utrecht

Pathé Zevenle

The George Amsterdam

Ruimte om te ontwerpen

Inmiddels telt Nederland meer dan zestig bouwwerken van haar hand, variërend van de Rooie Donders in Almere tot het Melkmeisje in Zaandam.

Elk nieuw project krijgt haar volle aandacht en energie, maar juist vanwege haar respectabele portfolio wil zij nu vooral de nieuwe generatie architecten binnen Dok ruimte bieden om te ontwerpen. ‘In de jaren negentig was er voor jonge architecten zoveel ruimte om te experimenteren,’ vertelt ze. ‘Het was een fantastische tijd waarin architectuur volop in de belangstelling stond. Ik heb mooie dingen mogen ontwerpen en heb er zeker nog niet genoeg van, maar ik vind dat ik nieuwe ontwerpdrachten niet egoïstisch voor mezelf moet houden.’

Binnen Dok geven we jonge mensen de mogelijkheid gebouwen te ontwerpen. Niet alleen een gedeelte invullen, maar het complete gebouw. Alleen zo krijgen ze de kans om zich te ontwikkelen.’

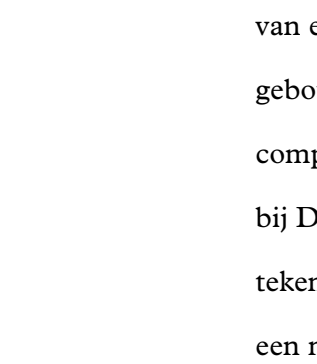
‘ER IS EEN RISICOMIJDENDE ATTITUDE IN DE BOUWERELD GEKROPEN’

Experimenteren

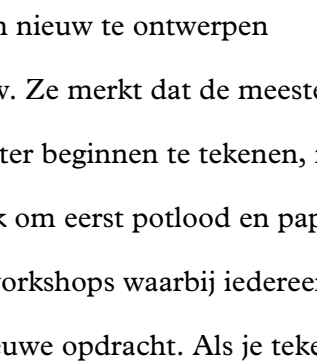
‘Het is in deze tijd veel moeilijker om je als beginnend architect te onderscheiden,’ merkt Van der Pol. ‘Er is een risicomijdende attitude in de bouwwereld gekropen. Uit een gevoel van (schijn)veiligheid wordt er voornamelijk samengewerkt met partijen die hun sporen al hebben verdiend. Dat nekt ons. Deze tijd vraagt om nieuwe oplossingen; daar hebben we juist de frisse blik van jonge talenten voor nodig. Zij staan voor een grote opgave: smaakvolle sociale woningbouw ontwikkelen die rekening houdt met circulariteit, duurzaamheid en biodiversiteit. Ik weet zeker dat jonge mensen niets liever doen dan daarmee experimenteren, maar het is aan ons als vastgoedbranche om hen die kans te geven.’

Potlood en papier

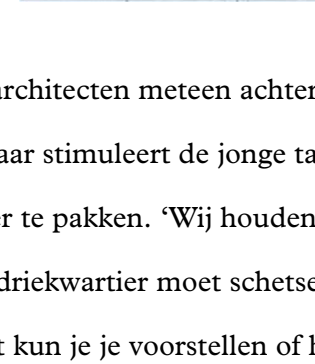
Van der Pol vindt veel hedendaagse architectuur een optelsom uit het programma van eisen. ‘Nuttig maar daarmee nog geen architectuur. Het laat je hart niet sneller kloppen en juist dat is nodig om mensen ervan te laten houden. Gebouwen moeten karakter hebben. Als architect loop je weg zodra de bouw is afgerond. Je moet daarom zorgen dat een gebouw zich goed verhoudt tot de mens. Als mensen ervan houden, zijn ze er zuinig op en zorgen ze er goed voor.’

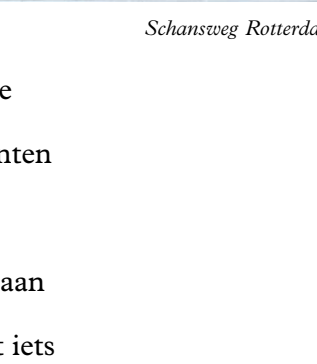
Sinifonia Amsterdam

PC Hoofstraat Amsterdam

Marktplaatskerk Hoofddorp

Satwa Harga Schiedam

‘AL TEKENEND RIJPT EEN IDEE TOT EEN GOED DOORDACHT ONTWERP’

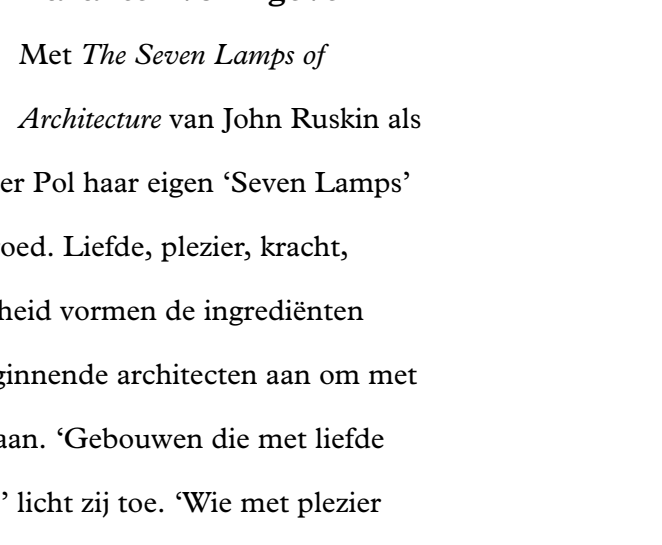
Schmitzweg Rotterdam

U bent hakerberge

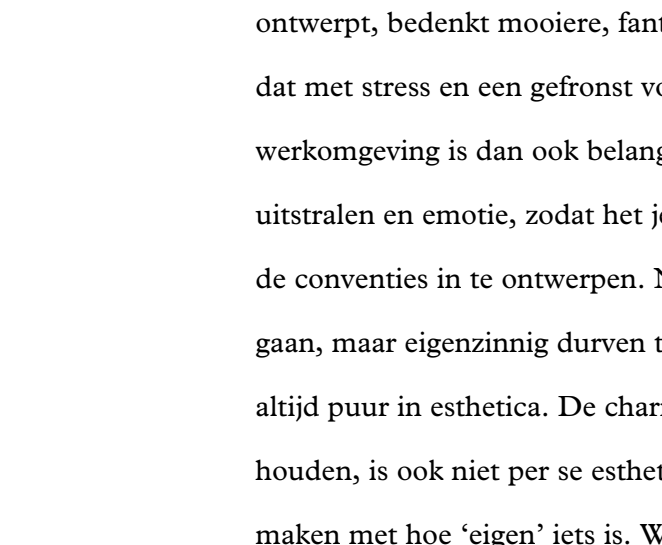
Schetsend en schilderend vormt Van der Pol zich een beeld van een nieuw te ontwerpen gebouw. Ze merkt dat de meeste architecten meteen achter de computer beginnen te tekenen, maar stimuleert de jonge talenten bij Dok om eerst potlood en papier te pakken. ‘Wij houden tekenworkshops waarbij iedereen driekwartier moet schetsen aan een nieuwe opdracht. Als je tekent kun je je voorstellen of het iets is waarvan je kunt gaan houden. Je begint met potlood, gaat er dan met pen overheen, gumt de potloodstrepen weg en kleurt de tekening. Ik kies vaak voor aquarelleren en merk hoe de tijd die ik in zo'n tekening stop mij helpt om tot het mooiste resultaat te komen. Je zit er middenin en al tekenend rijpt een idee tot een goed doordacht ontwerp. Je leert verdiepend kijken, niet vluchtig.’

‘EEN GEBOUW MOET KRACHT UITSTRALEN EN EMOTIE, ZODAT HET JE BEROERT’

The Wave Amsterdam

Sinifonia Utrecht

Karakter vormgeven

Met *The Seven Lamps of Architecture* van John Ruskin als lichtend voorbeeld hanteert Van der Pol haar eigen ‘Seven Lamps’ bij het ontwerpen van nieuw vastgoed. Liefde, plezier, kracht, emotie, karakter, moed en schoonheid vormen de ingrediënten voor haar creaties. Ze moedigt beginnende architecten aan om met deze ingrediënten aan de slag te gaan. ‘Gebouwen die met liefde zijn ontworpen voelen prettig aan,’ licht zij toe. ‘Wie met plezier ontwerpt, bedenkt moeiere, fantasierijkere bouwwerken dan wie dat met stress en een gefronst voorhoofd doet. Een liefdevolle werkomgeving is dan ook belangrijk! Een gebouw moet kracht uitstralen en emotie, zodat het je beroert. Moed is nodig om tegen de conventies in te ontwerpen. Niet langs de gebaande wegen gaan, maar eigenzinnig durven te ontwikkelen. Schoonheid zit niet altijd puur in esthetica. De charme waardoor je van een mens gaat houden, is ook niet per se esthetisch. Karakter heeft wel altijd te maken met hoe ‘eigen’ iets is. Wanneer het gebouw er nog niet is, moet jij dat er als architect in brengen. Een gebouw is weerloos, het moet ontworpen worden. En jij gaat het doen! Het is jouw taak uit te zoeken hoe je dat karakter vormgeeft.’

‘Zó lelijk!’ De drie Rooie Donders in Almere illustreren treffend hoe de jonge Van der Pol daar begin jaren negentig zelf invulling aan durfde te geven. ‘Ik zocht naar een passende overgang van polder naar stad en werd geïnspireerd door de typisch agrarische vorm van graansilo’s. Tegen de achtergrond van de polder kun je die vormen mooi etaleren. Het was een zoektocht om de juiste kleur voor de gebouwen te vinden. Tot ik mijn kledingkast opende en een knalrood broekpak zag hangen. Ik trok het aan, keek in de spiegel en wist: jongens, dit is het!’

Gewaagd was het wel. Van der Pol herinnert zich levendig de reactie van een aannemer bij wie zij acquireerde. ‘Zet deze gebouwen maar niet op uw CV’, raadde hij haar aan. Hij bedoelde: ‘Ze zijn zó lelijk!’ Van der Pol kan er wel om lachen. ‘Het zijn geen pleasers, geen gemakzuchtige gebouwen, maar Almere is er enorm van gaan houden!’

‘Persoonlijkheden’

Het is onder andere aan de Rooie Donders te danken dat Almere haar nu eert met een overzichtstentoonstelling van haar complete werk. *Met Karakter*, heet de tentoonstelling en het boek dat Van der Pol onlangs schreef. Er zijn niet alleen foto's te zien van bestaande gebouwen die ze heeft ontworpen, maar vooral alle aquarellen van projecten, ook die het niet geworden zijn. En inspirerende voorwerpen die een ontwerp beïnvloedden, zoals het rode broekpak. ‘We wilden een zo compleet mogelijk beeld geven,’ vertelt ze. ‘Ik hoop dat jonge mensen hierdoor zien hoe leuk dit vak kan zijn.’

Liesbeth van der Pol

Ziet Van der Pol in de tentoonstelling een ontwikkeling in haar stijl? ‘Ik ben altijd op dezelfde manier blijven tekenen,’ vertelt ze. ‘Maar in de loop der jaren begon ik wel steeds meer persoonlijkheden te maken van gebouwen. In het begin durfde ik dat niet, later ging het me steeds gemakkelijker af.’ Zo ontwierp zij met Dok architecten ‘twee sierlijke dames’ in Eindhoven, ‘een melkmeisje’ in Zaandam en ‘een opwaaiende zomerjurk’ op de Amsterdamse Zuidas. Van der Pol: ‘Een willekeurige voorbijganger ziet het er misschien niet in, maar ik denk wel dat hij het voelt. Ik geniet ervan om zo met gebouwen bezig te zijn. Ik houd zielsveel van elk ontwerp,’ benadrukt ze. ‘Voor elke nieuwe opdracht beginnen we als Dok architecten weer opnieuw; we kunnen niet teruggrijpen op eerdere ontwerpen. Dat past dikwijls niet. We krijgen meestal de moeilijkere opgaven, omdat we hebben laten zien juist op ingewikkelde vragen een antwoord te hebben. De uitwerking is specifiek bedoeld voor één plek, die kun je dus niet zomaar op een andere locatie kopiëren.’

‘JONGE ARCHITECTEN ONTWERPEN MET IN HUN ACHTERHOOFD: KLIMAAT, BIODIVERSITEIT, CIRCULARITEIT’

Eerst aarde maken

‘We leven in een kansrijke tijd met veel uitdagingen,’ besluit Van der Pol. ‘We moeten antwoorden vinden op het bedreigende gebrek aan woningen, maar ook op de invloeden van klimaatverandering. Een van onze nieuwste ontwerpen - helaas niet gewonnen - is Rif; een grote, levende, mensvrije rots voor dier en plant waar woningen uitgehakt worden. Het idee is dat je eerst méér aarde maakt om er daarna pas weer van te nemen. Een zestig meter hoge berg houdt je nat en laat je begroeien - goed voor insecten, wormen, adders, slakken, varens, mossen, meeuwen - om er aan de andere kant woningen uit te hakken. Zo levert de bebouwde omgeving een ecosysteem op. Daar moeten we heen: niet alleen nemen, maar eerst geven. Jonge architecten staan hiervoor open. Het is een enorme opgave, maar ik merk dat ze er klaar voor zijn. Ze zijn voldoende toegerust en hebben die nieuwe manier van kijken. Zij ontwerpen al met in hun achterhoofd: klimaat, biodiversiteit, circulariteit. Ik heb het volste vertrouwen in hen en hoop dat ze genoeg kansen krijgen. Het is hún beurt.’